

Omgevingsanalyse Vlaams jeugdrecht

Inleiding

Prof.dr. Johan Put, KU Leuven

Inleiding

- ‘Science-informed policy’
- Consortium KU Leuven – UGent – VUB – KeKi
  - 6 promotoren en 15 onderzoekers
- Resultaat
  - Beperkte tijd (3 maanden) en middelen
  - 5 deelrapporten...
  - ... met een zeker voorbehoud
- Van 6 thema’s (werkgroepen)
  - Naar 5 werkpakketten
  - Met matrix van 6 thema’s

Van 6 thema(groepen)

1. Algemene principes
  - Leeftijd, proportionaliteit, context, herstel, verantwoordelijkheid
2. Maatregelenpakket
3. Rechtspositie – Proceswaarborgen - Rechtsbescherming
4. Afstemming met jeugdhulp – oriëntatie en diagnostiek – ketenaanpak
5. Gesloten opvang en uithandengeving
6. 'Capita selecta'
  - Geesteszieke jongeren
  - Overlast en administratieve inbreuken
  - Toezicht en klachten

Naar 5 werkpakketten

1. Analyse Vlaamse context
2. Etiologisch onderzoek
3. Evaluatie van maatregelen
4. Het kinderrechtelijk kader
5. Jeugdrechtssystemen in vergelijking

Met matrix van 6 thema's

1. Algemene principes
2. Toepassingsgebied
  - Begrip jeugddelinquentie
  - Leeftijdsgrenzen
3. Maatregelenpakket
4. Rechtswaarborgen
5. Afstemming met jeugdhulpverlening
6. 'Varia' (o.a. bestuurlijke interventies)

I. Maatschappelijke context

Prof.dr. Rudi Roose, UGent

Rapport 1

ANALYSE VLAAMSE CONTEXT

- UGent, Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek
- Promotoren: prof.dr. Rudi Roose en dr. Lieve Bradt
- Auteurs:
  - Prof.dr. Rudi Roose
  - Dr. Lieve Bradt
  - Dr. Caroline Vandekinderen
  - Dr. Karel De Vos

Opbouw

- Vertrekpunt: jeugddelinquentie als constructie
  - Feiten *en* reactie op feiten
- Verschuivingen in de adolescentieperiode
- Maatschappelijke situatie jeugd
- Actuele tendensen binnen het beleid
  - T.a.v. maatschappelijk kwetsbare jongeren
  - T.a.v. Jeugddelinquentie
- Enkele aandachtspunten
- Conclusie

Verschuivingen adolescentie

- Paradox: afhankelijkheid versus autonomie
    - Uitgestelde volwassenheid
    - 'yo-yo-ization' transitieperiode
  - Tweedeling jongeren
    - Fast-track versus slow-track
    - Blijvende invloed van 'oude' ongelijkheden
- Nood aan aandacht voor verschillen in mogelijkheden van jongeren

Maatschappelijke situatie jeugd

- Maatschappelijke kwetsbaarheid
    - Risico op 'blindheid' voor armoedeprobleem
  - Onderwijs: reproductie van ongelijkheid
  - Hoge prevalentie psychische problemen
    - Nog 'volatielere' trajecten
  - Jongeren met een migratieachtergrond
- Risico op
- 'Blindheid' voor armoedeproblematiek
  - Individualisering maatschappelijke kwetsbaarheid

Actuele tendensen beleid

- Maatschappelijk kwetsbare jongeren
  - Dubbele beleidsstrategie
    - Empowerment, participatie, preventie ><
    - Risicobeheersing, individuele verantwoordelijkheid
- Jeugddelinquentie
  - Verschuiving kindbeeld
    - 'kind van de morele herbewapening'
  - Preventieve logica
  - Focus op risico's en risicogroepen
    - Diagnostiek

Enkele aandachtspunten

- Van model naar zingeving
  - Zoektocht naar juiste model, maar verschil model en praktijk
  - Sociale grondrechten:
    - Vraag naar ruimte voor 'zingeving', voor kinderen, ouders en hulpverleners
    - Is niet hetzelfde als 'promoten van bemiddeling', maar 'voorbij' dader en slachtoffer

Enkele aandachtspunten

- Ontwikkelen van gezamenlijk perspectief jeugdhulp en 'jeugdrecht'
  - Verschuiving logica VOS en MOF
  - Zoeken naar gedeeld perspectief i.p.v. preventielogica

Concluderend

- In beeld brengen en houden van sociale uitsluiting
- Aandacht voor complexiteit en kwetsbaarheid van jongeren en gezinnen >< simplisme
- Ruimte voor zingeving' van jongeren, ouders, hulpverleners

II. Jeugddelinquentie: fenomeen en verklaringen

Prof.dr. Stefaan Pleysier, KU Leuven

Rapport 2

JEUGDDELINQUENTIE: FENOMEEN EN VERKLARINGEN

- KU Leuven, Leuvens Instituut voor Criminologie (LINC)
- Promotor: prof.dr. Stefaan Pleysier
- Auteur:
  - Prof.dr. Stefaan Pleysier

Rapport 2 – Beschrijving van het fenomeen en etiologisch onderzoek

- Opbouw van het rapport
  - Inleiding
  - Jeugddelinquentie in cijfers en statistieken
    - officiële statistieken
    - zelfrapportagecijfers
  - Etiologische onderzoek naar jeugddelinquentie
    - verklaringen voor jeugddelinquentie
    - verklaringen voor evoluties in jeugddelinquentie

Fenomeen en verklaringen

- Inleiding
  - Wetenschappelijke inzichten
  - Publieke opinie, media en politieke debat
  - Populaire 'mythen'
    - 'jeugddelinquentie stijgt'
    - 'daders worden steeds jonger'
    - 'jongeren worden gewelddadiger'
    - 'meisjes worden stouter'
  - Wat weten we wel?
    - mbt aard, omvang en evolutie
    - mbt verklaringen

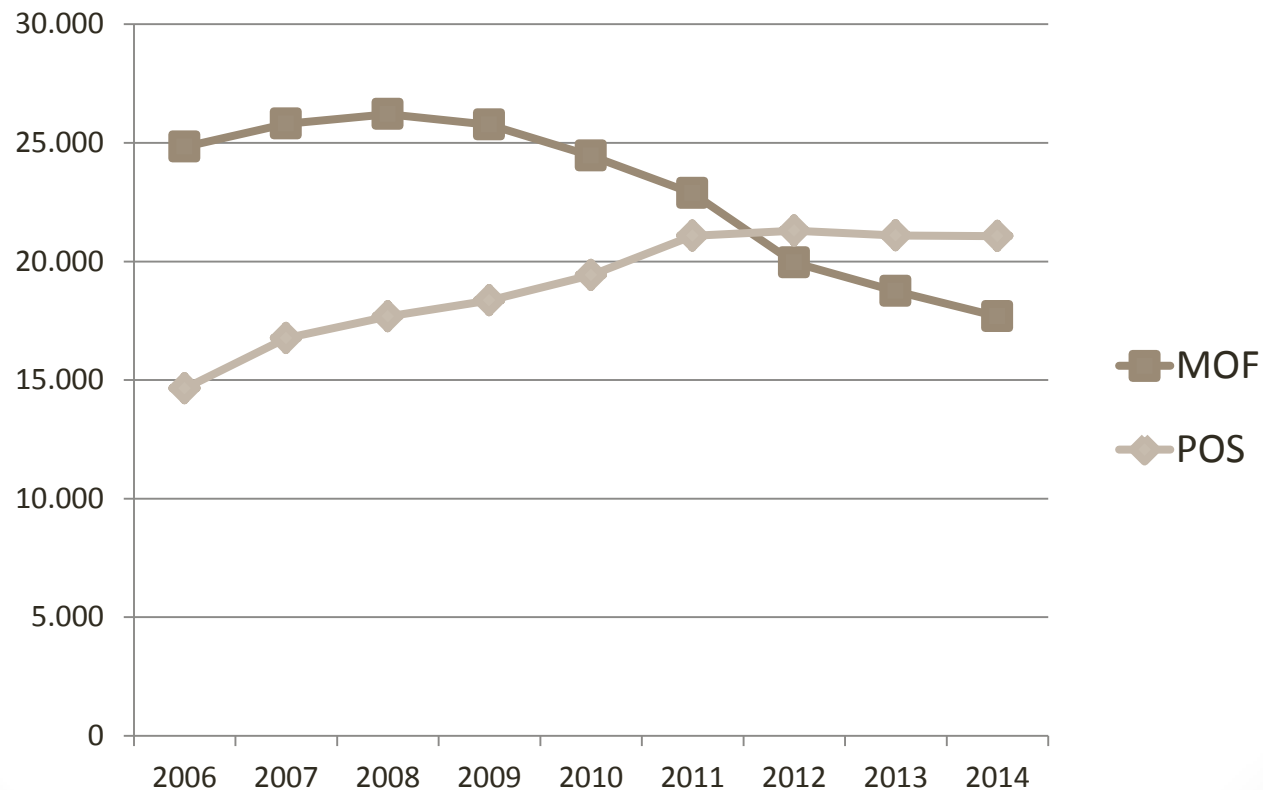
Fenomeen en verklaringen

- Jeugddelinquentie in cijfers en statistieken
  - Officiële statistieken
    - politie > parket > rechtbank > uitvoering
    - in Vlaanderen? jeugdparquet (en uitvoering)
  - Zelfrapportagecijfers
    - bevragingen bij jongeren zelf
    - in Vlaanderen? JOP-monitor

Fenomeen en verklaringen

- Officiële statistieken

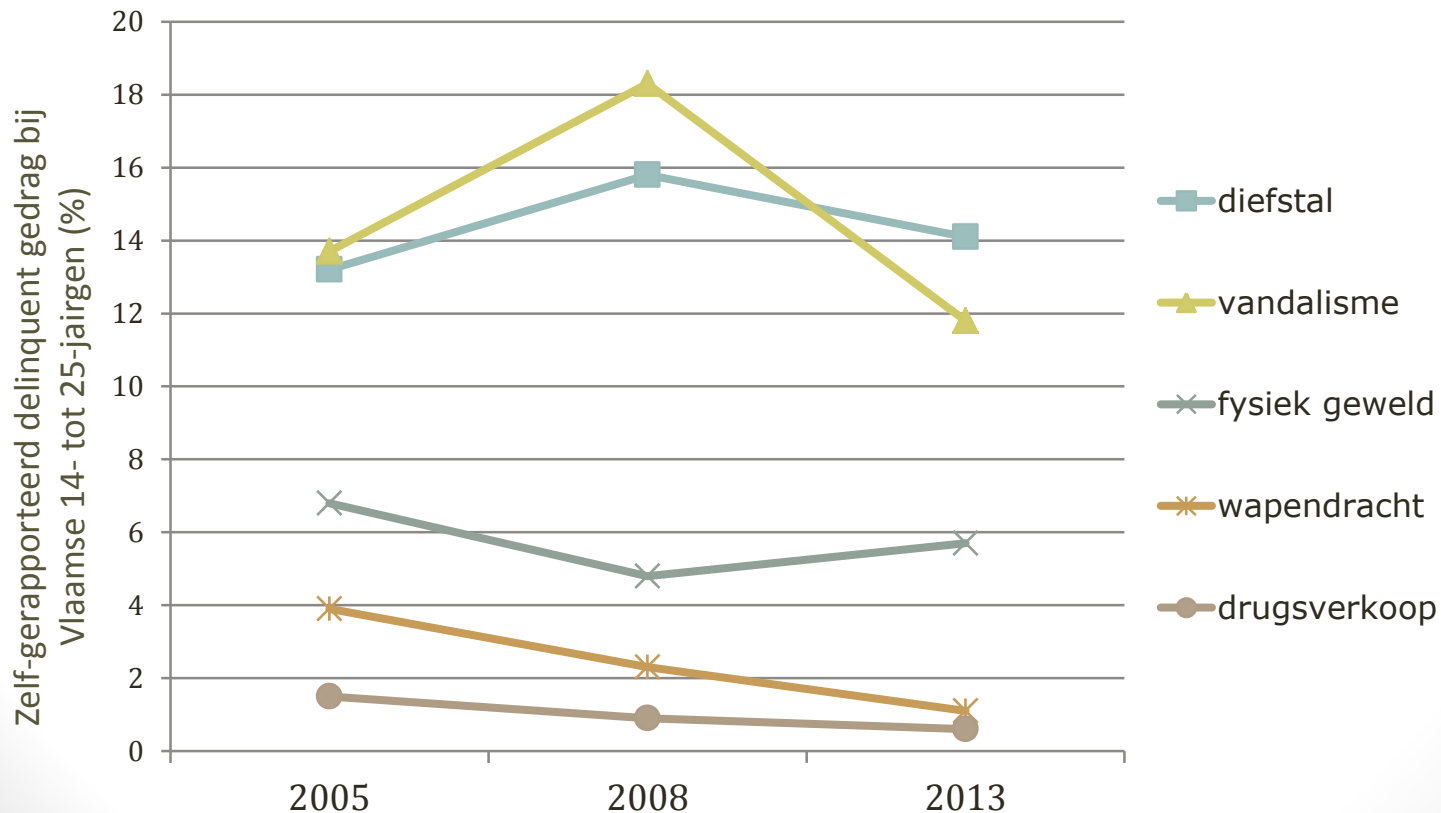
Instroom aantal unieke MOF- en POS-minderjarigen, 2006-2014, Vlaams Gewest

Fenomeen en verklaringen

- Zelfrapportagecijfers

Prevalentie van gerapporteerd delinquent gedrag bij Vlaamse 14- tot 25-jarigen naar type delict, 2005-2013, in percentages (Bron: JOP)

Fenomeen en verklaringen

- Jeugddelinquentie in cijfers en statistieken
  - Conclusies
    - op basis van wat we w/meten...
      - ... geen stijging van jeugddelinquentie
      - ... geen verjonging van daders
      - ... geen (duidelijke) stijging van geweld
      - ... daling, ook bij meisjes

Fenomeen en verklaringen

- Etiologisch onderzoek naar jeugddelinquentie
  - Verklaringen voor jeugddelinquentie
    - klassieke etiologische onderzoek
    - kritische benadering

Fenomeen en verklaringen

- Etiologisch onderzoek naar jeugddelinquentie
  - Klassieke etiologisch onderzoek
    - ontwikkelings- en levensloopcriminologie
    - invloed van *peers*
    - invloed van de bredere omgeving

Fenomeen en verklaringen

- Etiologisch onderzoek naar jeugddelinquentie
  - Kritische benadering
    - grenzen van het risico-denken
    - labeling en impact van de interventie
    - maatschappelijke kwetsbaarheid

Fenomeen en verklaringen

- Etiologisch onderzoek naar jeugddelinquentie
  - Verklaringen voor evoluties in jeugddelinquentie
    - universele daling in jeugddelinquentie?
      - werking van politie en justitie
      - demografische en sociaaleconomische evoluties
      - trends in gezondheid en welzijn
      - routine activiteiten en securiseringstheorie
      - ...

III. Evaluatie van de interventies

Prof.dr. Jenneke Christiaens, VUB

Rapport 3

EVALUATIE VAN MAATREGELEN

- Vrije Universiteit Brussel, Onderzoeksgroep Crime & Society (CRiS)
- Promotoren: prof.dr. Jenneke Christiaens en prof.dr. Els Dumortier
- Auteurs:
  - Prof.dr. Jenneke Christiaens
  - Prof.dr. Els Dumortier
  - Dr. An Nuytiens
  - Camille Claeys
  - Sofie De Bus
  - Esther De Graef
  - Ann Evenepoel
  - Yana Jaspers
  - Ilse Luyten

1. REFLECTIES VOORAF

What works & evidence based policy

- “voor sommige delinquenten (kunnen) sommige interventies, onder sommige omstandigheden, wel degelijk (...) werken (Palmer geciteerd in Bol, 2002: 59).
- Problemen evaluatie- en what works onderzoek zelf
  - Randomized control trials / controlgroep
  - Geen (weten.) bewijsleverend onderzoek (!)
- Toedienen van “producten” die werken?
- Passend cliënteel?
- Maar: en perspectief van jongeren?
- Effect van maatregelen ruimer opvangen!
  - Doelstelling maatregel ⇔ resultaat
  - Impact langere duur

2. GERECHTELIJKE ACTOREN INTERVENIËREN

2.1. Interventiepraktijk

- Nood aan “elementaire administratieve statistieken”!!!
- Parket:
  - Seponeert 7/10, vervolgt 2/10
  - Belang van delictkenmerken bij MOF
- Jeugdrechter/JRB:
  - Vele maatregelen bij beschikking (zeker plaatsingen) ⇔ vermoeden van onschuld (art. 40 IVRK)
  - Ongeveer even vaak residentiële als ambulante maatregelen, maar de laatste winnen aan belang
  - Herstelmaatregelen blijven zeer beperkt
  - Beschikbaar aanbod? Bij 80% opgelegde maatregelen (voorb. fase) was het niet maatregel van hun voorkeur...
  - Niet delict gerelateerde kenmerken wegen door bij MOF
  - Belang advies consulent
  - Invloed gender?

2.2. Ambulante en alternatieve maatregelen

- De 'klassieke' maatregelen: berisping, HCA maatregelen, OTS / behoud in leefmilieu
  - **Knelpunten**: onderbenut, rechtsongelijkheid (geografisch, etniciteit), beleving als herstel?, 'onderzoeksmatregel' ⇔ snelle reactie, netwidening, slaagpercentage (slachtoffer, volledig doorlopen), proportionaliteit, machtsonevenwicht, POS-MOF, vrijwilligheid
- De 'vernieuwende' maatregelen (2006): (ouderstage), geschreven project, huisarrest, intensieve educatieve begeleiding, ambulante behandeling
  - **Knelpunten**: onduidelijkheden / hiaten in wet, rechtsongelijkheid, beperkte informatiedoorstroming naar het terrein, lage toepassing, gebrek aan omkadering / middelen, top-down (ontbreken draagvlak)

→ WERKGROEP 2: 'maatregelenpakket'

2.3. Residentiële plaatsingen

- Snelle plaatsingsreflex
- Gemiddelde plaatsingsduur $\Leftrightarrow$ schakel in (na) traject?
- Plaatsing en recidive
- Beleving van plaatsing
- Verloren tijd – tijd tussen haakjes – doing time
  - Belang van het regime $\Leftrightarrow$ intensief gericht op na-traject
  - Nazorg
- ‘vrijheidsbeneming als zodanig is niet effectief, maar wat daarbinnen gebeurt kan effectief zijn’ (Bol, 2002: 60).

2.4. De uithandengeving

- Knelpunten:
  - Geen afschrikking, integendeel: hogere recidivecijfers
  - Kwetsbaar profiel + negatieve impact op verdere leven
  - Rechtsongelijkheid qua bestraffing
- Aantal discussiepunten
  - UHG behouden, afschaffen of aanpassen?
  - Nazorg / overgang jeugdrecht-strafrecht
  - Beleving!

→ WERKGROEP 3: 'organisatie gesloten opvang en uithandengeving'

3. DIVERSIE

Voorrang aan diversie?

- Pleidooi vanuit internationale en Europese standards
  - United Nations: IVRK, Gen. Comment n° 10 on the rights of the child in Juvenile Justice
  - Council of Europe: Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child friendly justice (2010)
- Vermijden van “iatrogeen” effect JRB-interventie in het algemeen en van plaatsingen in het bijzonder
- Wat is “diversie”?
  - Zeer diverse praktijken
  - Op welk niveau: Parket? Politie? Andere (sociale) actoren?
- Gevaar van “net-widening” ...
  - Opteren voor “dagvaardingswaardige” feiten / jongeren
  - “definite closure of the case” als diversie geslaagd
- Nood aan *due process* (intern. & Eur. standards), *legaliteit* (in wet/decreet geregeld) en *gelijkheid* (overal beschikbaar)

4. NAAR EEN CONCLUSIE

Justitiële trajecten & impact

- Reflectie MOF maatregelen
- Perspectief op het traject
  - Logica of samenhang
  - Dynamiek en aanbodgerichtheid
  - Verbijzondering “in actie”
  - Lange(re) termijn doelstelling
  - Ook jongere moet perspectief hebben ⇔ participatie
- Lange termijn impact
  - Negatief – stigma
  - Transitie naar volwassenheid (loopplank of springplank?)
  - Belang van voorbereiding - toekomstgericht

IV. Het kinderrechtelijk kader

Katrien Herbots, KeKi en KU Leuven

Rapport 4

HET KINDERRECHTELIJK KADER

- Kenniscentrum Kinderrechten vzw & KU Leuven, Instituut voor Sociaal Recht
- Promotor: prof.dr. Johan Put
- Auteurs:
  - Katrien Herbots
  - Helene Asselman
  - Prof.dr. Johan Put

Kinderrechten-analyse

JURIDISCHE BETEKENIS

BELEID

WETGEVING

GEDRAG

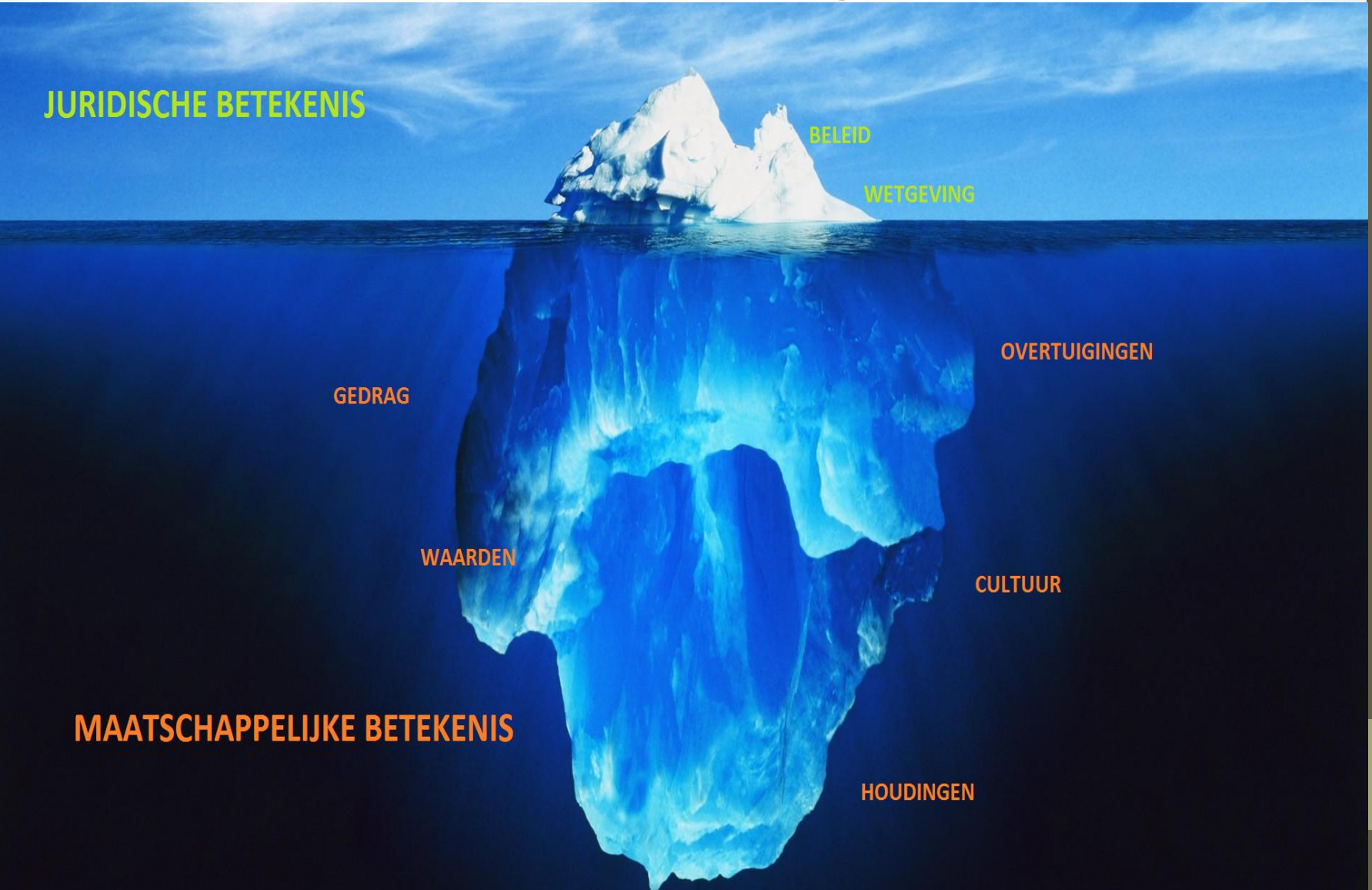
OVERTUIGINGEN

WAARDEN

CULTUUR

MAATSCHAPPELIJKE BETEKENIS

HOUDINGEN

Kinderrechten-analyse

- Analyse van instrumenten
  - Verdragen, richtlijnen, aanbevelingen, algemene commentaren

- Organen
  - VN-Comité Rechten van het Kind
    - Rapport België 1995-2002-2010
  - Europees Hof voor de Rechten van de Mens
- Hard law – Soft law
- Overzichtstabel, waarvan 7 geanalyseerd

Leeswijzer rapport

- Overeenkomstig matrix
  - Link met de zes werkgroepen aangestuurd vanuit Jongerenwelzijn
- Tekst in reliëf
  - Zwart: hard law
  - Grijs: soft law – hoge morele gezagswaarde
- Plattegrond internationale kijk op aanpak jeugddelinquentie
  - Gelinkt aan beoordeling over situaties in België/Vlaanderen

1. Algemene principes ^(a)

- Begrip (jeugd)delinquentie
  - Feiten die strafbaar zijn
    - Wetgeving
    - Niet retro-actief
- Systeem
  - Voorkeur voor een eigen, specifiek en comprehensieve benadering, los van volwassenen
    - Buitengerechtelijke afhandeling – diversie
    - Gerechtelijke afhandeling
    - Preventiebeleid
    - Ingebed in maatschappelijke context
- Leeftijd
  - Minimum: niet te jong, bij voorkeur 12 jaar
  - Maximum: 18 jaar, bij voorkeur latere leeftijd

1. Algemene principes (b)

- Doelstelling
  - Heropvoeding & hersocialisatie
  - Proportionaliteit
    - Leeftijd
    - Context van het kind/de jongere
    - Ernst van de feiten

Werkpunten:

- Uitbouw van een comprehensief jeugddelinquentierecht
  - Vrijheidsberoving en/of –beperking: uiterste maatregel & zo kort mogelijk
  - Nood aan overeenstemming met de internationale kinderrechten – en mensenrechteninstrumenten
- Integratie van preventiebeleid
- Voor álle jongeren tot minstens 18 jaar
  - Afschaffing uithandengeving

2. Maatregelenpakket

- Basisbeginselen
- Minstens 2 grote interventiewegen
  - Buitengerechtelijk
    - Vnl. oplossingen zoeken in gemeenschap
  - Gerechtelijk
    - Waaier een maatregelen: niet & wel vrijheidsberovend
    - Hiërarchie – minst ingrijpende
- Evaluatie

Werkpunten:

- Uitbreiding aanbod buitengerechtelijk en niet-vrijheidsberovende gerechtelijke afhandeling
- Opstellen & uitvoeren van een dataverzamelingsbeleid om (wetenschappelijke) evaluatie mogelijk te maken

3. Gesloten opvang – uithandengeving

- ‘Vrijheidsberoving’ kent brede draagwijdte
  - Verbod van levenslang zonder vervroegde invrijheidsstelling
  - Uiterste maatregel & zo kort mogelijk
- Doelstelling en organisatie
- Bijzondere aandacht voor voorlopige hechtenis/plaatsing
  - Vermoeden van onschuld
  - Voorkeur voor alternatieven

Werkpunten:

- Terugschroeven ‘detentie’beleid: residentiële zorg en gesloten
  - Uiterste maatregel & zo kort mogelijk
  - Voorlopige & definitieve fase
- Afschaffen van
  - Isolering
  - Uithandengeving
- Gescheiden van volwassenen

4. Rechtswaarborgen

- Verscheidene actoren
  - Gespecialiseerd, bekwaam, permanent bijgeschoold
  - Uitdragen van kinder- en mensenrechten
  - Weerspiegeling diversiteit deze groep kinderen en jongeren
- Kind of jongere (verdacht, vervolgd, veroordeeld)
  - Respect voor algemene kinder- en mensenrechten
    - Bv. onderwijs, vrije tijd, ontspanning en cultuur, gezondheidszorgen...
  - Proceswaarborgen
- Ouders – wettelijke vertegenwoordigers
- Slachtoffer

Werkpunten

- Plaatsingen dichterbij huis & beter bereikbaar openbaar vervoer
- (Juridische/passende) bijstand: respecteren & in alle fases
- Zelfstandige rechtsingang kind/jongere, bijstand jeugdadvocaat

5. Afstemming jeugdhulpverlening

- Minimumregels voor aanpak jeugddelinquentie
  - Ook voor organisatie jeugdhulpverlening
- Kadert in streven naar rechtvaardige, gelijke en humane justitie
- Zelfde behandeling in voorziening

6. Capita Selecta

- Geesteszieke kinderen en jongeren
  - Gespecialiseerde voorzieningen
- Opslaan van DNA-gegevens
  - Verbod: inmenging privéleven
  - Tenzij: wettelijk geregeld & noodzakelijk
- Bestuurlijke interventies
  - Binnen jeugdrecht

Werkpunten

- **Stelsel van GAS binnen jeugddelinquentierecht & nagaan van conformiteit met kinderrechten**

V. Jeugdrechtssystemen in vergelijking

prof.dr. Johan Put, KU Leuven

Rapport 5

JEUGDRECHTSYSTEMEN IN VERGELIJKING

- KU Leuven, Instituut voor Sociaal Recht & Kenniscentrum Kinderrechten vzw
- Promotor: prof.dr. Johan Put
- Auteurs:
  - Eline Coutteel
  - Katrien Herbots
  - Sara Lembrechts
  - Prof.dr. Johan Put
  - Niki Sporen
  - Anne-Sophie Versweyvelt

Jeugdrechtmodellen

1. Wat is een model?
2. Welke modellen zijn er?
3. Waar past het Belgische systeem in?
4. Jeugdrechtssystemen in andere landen
  - Selectie van landen
  - Voorzichtige vergelijkende analyse volgens de matrix
    1. Principes
    2. Toepassingsgebied
    3. Maatregelen
    4. Rechtswaarborgen
    5. Afstemming met jeugdhulp
    6. Varia

Jeugdrechtmodellen

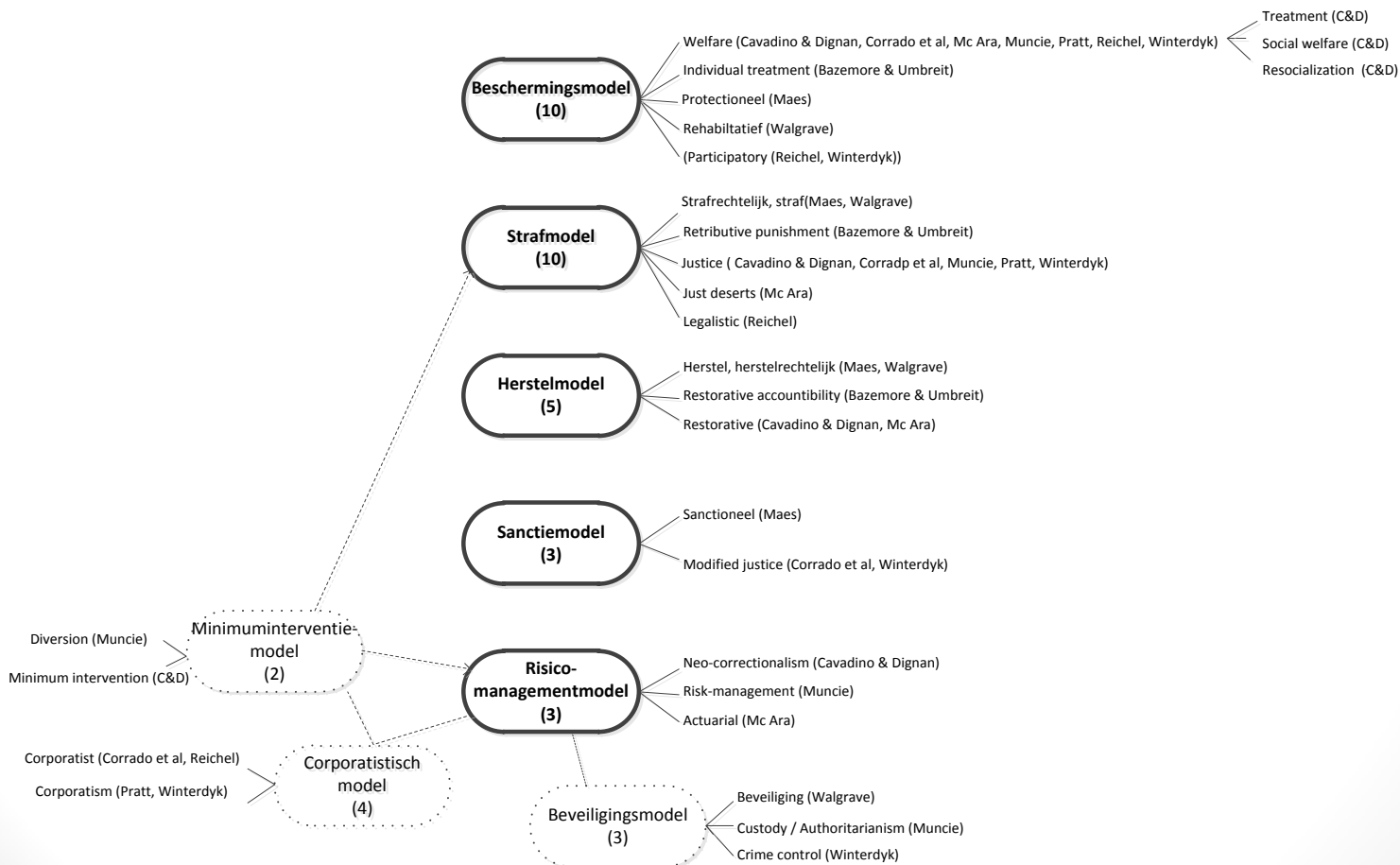
1. Wat is een model?

- Verschillende interpretaties
- Top down - Bottom up
- Theorie > < Praktijk

Jeugdrechtmodellen

2. Welke modellen zijn er?

Jeugdrechtmodellen

2. Welke modellen zijn er?

	Beschermingsmodel	Strafmodel	Herstelmodel	Sanctiemodel	Risicomanagementmodel
Daderkenmerken					
Daderbeeld	Met onderliggende problemen	Calculerend, gericht op eigenbelang	In wezen goed en competent	In wezen goed en competent	Behorend tot risicogroep, groot dan wel minder groot gevaar voor samenleving
Verantwoordelijkheid	Nee	Ja	Ja	Verminderde verantwoordelijkheid	Ja
Verantwoordelijkheid opnemen mbt tot de gevolgen	Nee, hoogstens medewerking verlenen aan opgelegde hulp	Nee, straf passief ondergaan	Ja	Ja	Nee, hoogstens medewerking verlenen aan opgelegde interventie
Kenmerken eigen aan de maatregel					
Focus	Dader	Daad	Schade	Daad	Risico's
Algemeen doel	Algemene welzijnsbevordering Voorkomen van criminaliteit	Herstel van een verstoorde morele balans Voorkomen van criminaliteit	Pacificatie of herstel van verstoorde sociale balans Voorkomen van criminaliteit	Herstel van een verstoorde rechtsorde Voorkomen van criminaliteit	Voorkomen van criminaliteit
Doel (middel om algemeen doel te bereiken)	Helpen, behandelen, heropvoeden, helpen	Afkeuren, afschrikken, vergelden, tot inzicht of besef doen komen	Herstel	Norm stellen, tot inzicht of besef doen komen	Inspelen op risicofactoren
Duur	Onbepaald	Bepaald	Onbepaald, flexibel	Bepaald	Onbepaald
Proportionaliteit	In verhouding tot noden van jonge dader	In verhouding tot feiten	In verhouding tot schade	In verhouding tot feiten	In verhouding tot ingeschatte gevaar
Proceskenmerken					
Sleutelactoren	Sociale dienst en andere actoren die informatie aanreiken over de jonge dader	Advocaat	Slachtoffer	Advocaat	Gerechtelijke experten die aan risicotaxatie doen
Belang proceswaarborgen	Van ondergeschikt belang	Van groot belang	Van ondergeschikt belang	Van groot belang	Van ondergeschikt belang

Jeugdrechtmodellen

3. Waar past het Belgische systeem in?
Een antwoord in (minstens) twee stappen...

Jeugdrechtmodellen

3. Waar past het Belgische systeem in?

Een antwoord in (minstens) twee stappen...

De visie van de **wetgever** getoetst aan de jeugdrechtmodellen

	Besch	Straf	Sanctie	Herstel	Risicomanagement
Perceptie van de jonge dader	+	(+/-) (voor 10% van de jongeren)	(+)	(+)	
Verantwoordelijkheid tav de feiten			+		+/-
Verantwoordelijkheid opnemen	(+)		+	+	
Focus	+	+	+	+	(+/-)
Doelen	+	(+/-)	+	+	+/-
Algemeen doel	+	(+)	(+)	(+)	(+)
Proportionaliteit	+				+/-
Duur	+				+/-
Centrale actor	+	+	+	+/-	
Rechtsbijstand		+	+		
Hoorrecht		+	+		
Vermoeden van onschuld	+				(+)

Jeugdrechtmodellen

3. Waar past het Belgische systeem in?

Een antwoord in (minstens) twee stappen...

De visie van de **jeugdrecht**ers getoetst aan de jeugdrechtmodellen

	Bescherming	Straf	Sanctie	Herstel	Risicomanagement
Perceptie van de dader	+				+
Verantwoordelijkheid			+		
Opnemen van verantwoordelijkheid	+				+
Focus	+	+	+	+/-	+
Doelen	+	+	+	+/-	+/-
Algemeen doel	+				
Duur	+				+
Proportionaliteit	+				+
Centrale actoren	+				
Rechtsbijstand	+/-	+/-	+/-		
Vermoeden van onschuld	+				
Hoorrecht	+/-	+/-	+/-		+

Jeugdrechtmodellen

1. Wat is een model?
2. Welke modellen zijn er?
3. Waar past het Belgische systeem in?
4. Jeugdrechtssystemen in andere landen
  - Selectie van landen
  - Voorzichtige vergelijkende analyse volgens de matrix
    1. Principes
    2. Toepassingsgebied
    3. Maatregelen
    4. Rechtswaarborgen
    5. Afstemming met jeugdhulp
    6. Varia

Jeugdrechtsystemen in andere landen

- Selectie van landen – parameters
  - Enkel West-Europese landen, waarbij minstens één 'continentaal' systeem en één 'Angelsaksisch' systeem
  - De landen schrijven zich (min of meer) in verschillende jeugdrecht'modellen' in
  - Van het betrokken land moet voldoende informatie beschikbaar zijn in een voor de onderzoekers toegankelijke taal
- Duitsland, Nederland, Noord-Ierland, Oostenrijk, Schotland
- Noodzakelijkerwijze beperkt tot een beschrijvend overzicht
  - Algemene toelichting over het systeem en bijzondere aandacht voor de thema's uit de matrix, bibliografie en wetgeving
  - Niet/beperkt: achtergrond en effecten systeemkeuzes; functionering van het jeugdrechtsysteem in de praktijk (besluitvormingspraktijk justitiële diensten en handelingspraktijk organisaties en *professionals*)
- Geen “pick & choose”

Jeugdrechtsystemen in andere landen

- Principes

- Overall evolutie van strafrecht naar eigen systeem, veelal begin 20^e eeuw
- Later nog belangrijke evoluties, vaak ook nog in de periode 1980-2000
- Veelal geen echte, consequente modelkeuze
  - Uitzondering = Noord-Ierland
  - Duitse 'jeugdstrafrecht': *Erziehungsprinzip*
  - Schots 'welfare' systeem: ook 'nevengeschikt' strafmodel vanaf 16j
- Overall aangepaste systemen
  - Verschillend van strafrecht
  - Reïntegratiegericht

Jeugdrechtssystemen in andere landen

- Toepassingsgebied

- Begrip jeugddelinquentie
  - = misdrijfbegrip voor volwassenen, maar gepleegd door jongeren
  - SCH: *common law* misdrijven, niet neergelegd in een wettekst
- Minimumleeftijd 10 à 14
  - DL 14, NL 12, NI 10, OOST 14
  - SCH: 8 jaar voor 'verantwoordelijkheid', 12 jaar voor 'vervolgbaarheid'
- 'Tussen'leeftijden
  - Mogelijke maatregelen
  - Oplopende zwaarte (duurtijd) van met name detentie
- Maximumleeftijd
  - Vaak 'gelaagd': 16-18-21-23(-27)...
  - 'Uithandengeving' -18-jarigen eerder uitzonderlijk
    - Soms ook 'interne' uithandengeving
      - NL: dezelfde rechter, maar kan strafrecht toepassen
      - NI (10-18, enkel moord): schuld door Magistrate Court, straf door jeugdrechtbank
  - Ook jongvolwassenen binnen het bereik: systeem – bevoegde rechter – specifieke instellingen (bv. detentiehuisen verschillend van gevangenissen)

Jeugdrechtssystemen in andere landen

- Maatregelen

- Relatief weinig aandacht voor ‘non-interventionisme’
  - Moeilijk zicht hierop (verhouding met wél interventionisme)
  - OOST: *Absehen von der Verfolgung* geregeld
- Diversie
  - Op verschillende niveaus (informeel-formeel)
  - Inhoudelijk vaak vergelijkbaar met afhandelingswijzen waarover OM of rechter beschikt (bemiddeling, toezicht, boete, gemeenschapsdienst...)
  - SCH: *Children’s Hearings* (maar met uitgebreide interventiemogelijkheden)
- Afhandelingsmogelijkheden politie
  - Erg verschillend, samenhangend met ‘justitiecultuur’
  - Meest verregaand in NL (sepot, strafbeschikking, Halt)
  - Vaak onder controle openbaar ministerie
- Afhandelingsmogelijkheden openbaar ministerie
  - Erg verschillend
  - Veelal uitgebreider dan momenteel in het Belgische systeem
  - Soms onder controle rechter
- ‘Voorlopige’ maatregelen tijdens onderzoeksfase
  - Vaak veel beperkter dan maatregelen na berechting

Jeugdrechtsystemen in andere landen

- Maatregelen
  - Soorten maatregelen
    - Heel veel variatie over landen heen
    - Vaak ook hele 'range' van maatregelen
      - Opvoeding – tucht – herstel – taakstraf – vrijheidsberoving – ...
      - Minder aandacht voor leerprojecten? (DL wel *Weisungen zur Erziehung*)
    - Grote verschillen inzake aandacht voor herstelrecht
    - In verschillende systemen ook mogelijkheid van boeten
    - Overal ook 'community sanctions'
    - DL: proportionaliteit en voorrang voor minst ingrijpende interventie
    - OOST: ook 'opschorting' mogelijk

Jeugdrechtsystemen in andere landen

- **Rechtswaarborgen**

- Meestal gespecialiseerde actoren
  - Inclusief politie
  - Opvallend = inschakeling 'leken' (meest verregaand: Schotse hearings)
- Minderjarige
  - Veelal gegarandeerd: betrokkenheid (hoorrecht); bijstand door advocaat; soms ook recht op vertrouwenspersoon
- Ouders
  - Ook veelal betrokkenheid gegarandeerd
- Slachtoffer
  - Vaak weinig (specifieke) aandacht

Jeugdrechtsystemen in andere landen

- Afstemming met jeugdhulp
  - Afhandeling jeugddelinquentie bijna steeds gescheiden van jeugdhulp op systeemniveau
    - OOST: in 2007 strikte scheiding geïntroduceerd
  - In jeugddelinquentiesysteem wel verbindingen
    - Seponering met doorverwijzing naar...
    - Rekening houden met...
    - Probatie
    - Overgang naar... na afloop reactie op delict
    - Soms gemeenschappelijke sociale dienst (DL)

Jeugdrechtsystemen in andere landen

- **Varia**
  - Geesteszieke jongeren
  - Overlast en administratieve inbreuken
    - NL: bestuurlijke interventies bij 'overlast', vergelijkbaar met bestaande 'voorwaarden' in Belgisch jeugdrechtsysteem ('avondklok', gebiedsverbod, samscholingsverbod)
    - OOST: gevangenisstraf (max. 2 weken) of geldboete
    - SCH: 'ASBO' (*antisocial behaviour orders*) vanaf 12j
  - Toezicht en klachten
- Voor meeste systemen: te beperkte informatie kunnen verzamelen